

SEMINAR - HÌNH THỨC DẠY HỌC PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG

TRẦN HỒNG MINH - NGUYỄN QUỐC TUẤN*

Ngày nhận bài: 07/09/2017; ngày sửa chữa: 12/09/2017; ngày duyệt đăng: 14/09/2017.

Abstract: Seminar is a form of study suitable for students. Throughout the teaching and learning, the methods of scientific discovery of the surrounding environment shows that this form of learning has stimulated students' cognitive needs, excitement, exploration and creativity, helping students actively acquire knowledge, consolidate, expand and deepen knowledge. Moreover, seminar provides students with the ability to learn and work independently and trains students with skills such as communication and teamwork, group presentation, listening and speaking, assessment and self assessment, etc. Also, this form of study helps students have good habits such as preparation of articles, preview of lesson contents, active participation in lesson building, responsibility to oneself, others and assigned tasks.

Keywords: Seminar, student, teaching.

Thực hiện Nghị quyết Đại hội XII của Đảng về “Giáo dục là quốc sách hàng đầu. Phát triển GD-ĐT nhằm nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài...”, trước thực tiễn điểm đầu vào của ngành sư phạm ngày càng thấp, đòi hỏi các trường sư phạm nói chung, Trường Cao đẳng Sư phạm (CĐSP) Bắc Ninh nói riêng phải tăng cường chất lượng đào tạo, trong đó chú trọng đến đổi mới phương pháp dạy và học, nâng cao chất lượng đầu ra đáp ứng yêu cầu của xã hội.

Nhiều năm nay, Trường CĐSP Bắc Ninh luôn đặt nhiệm vụ đổi mới phương pháp dạy và học lên hàng đầu trong công tác chuyên môn. Trong đó nhấn mạnh đến seminar là một hình thức, một phương pháp dạy và học trong đào tạo theo học chế tín chỉ. Qua quá trình tổ chức seminar trong dạy và học một số học phần chuyên ngành Giáo dục mầm non (GDMN), chúng tôi thấy rằng seminar là một hình thức dạy học phù hợp với sinh viên (SV), phát huy tính tích cực học tập của SV. Tuy nhiên, để có thể tổ chức hiệu quả các giờ seminar đòi hỏi giảng viên (GV) phải nắm được bản chất của hình thức dạy và học seminar, quy trình tổ chức seminar, các kĩ thuật dạy học, có sự chuẩn bị và đầu tư chu đáo về nội dung cũng như phương tiện dạy và học.

1. Một số vấn đề chung về dạy và học theo hình thức seminar

1.1. Seminar là gì? Nhiều nhà nghiên cứu, nhiều nhà giáo dục đã đưa ra các quan niệm khác nhau về seminar. Có người cho rằng seminar là phương pháp dạy học, một số người thì cho rằng seminar là hình thức dạy học. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi sử dụng seminar là hình thức dạy học nhằm phát huy tính tích cực, chủ động học tập của SV.

1.2. Đặc trưng cơ bản của seminar. Hình thức seminar có một số đặc trưng cơ bản sau: Có một chủ đề khoa học nhất định để SV chuẩn bị, trình bày báo cáo, thảo luận, tranh luận; có sự tham gia của GV trong vai trò hướng dẫn và điều khiển; có sự chuẩn bị cẩn thận của SV cũng như GV trước khi tiến hành hoạt động học tập.

Trong seminar, GV có thể yêu cầu SV tìm hiểu những tài liệu đã có về một vấn đề nào đó trong chương trình học mà GV không trình bày hoặc trình bày chưa đầy đủ; GV giới thiệu các phương án giải quyết một vấn đề rồi yêu cầu SV phân tích và đưa ra ý kiến lựa chọn của mình. SV trình bày ý kiến của mình và tranh luận bảo vệ ý kiến đó trước tập thể.

1.3. Nguyên tắc lựa chọn nội dung seminar. Để lựa chọn được các nội dung seminar phù hợp, cần tuân thủ các nguyên tắc sau: nội dung seminar gắn liền với mục tiêu dạy học; nội dung nên là những vấn đề gần gũi, có nhiều ứng dụng và bài tập để kích thích SV tìm hiểu; nội dung seminar có thể là những vấn đề khó, có nhiều ý kiến tranh luận khác nhau, cần sự hợp tác của tập thể để tìm cách giải quyết vấn đề và phải có một sự chuẩn bị chu đáo mới có thể trả lời được, nội dung seminar nên có tài liệu tham khảo và SV dễ dàng tìm kiếm tài liệu; nội dung seminar phải là vấn đề mà GV rất am hiểu thì mới có thể điều khiển thảo luận và đưa ra những nhận xét xác đáng; nội dung seminar phải phù hợp với trình độ SV và thời gian thuyết trình, thời gian thảo luận.

1.4. Thời gian tổ chức seminar. Thời gian tổ chức một buổi seminar tùy thuộc vào từng đề tài, nhưng thông thường đối với buổi seminar của SV không nên quá hai tiết học cho một đề tài.

* Trường Cao đẳng Sư phạm Bắc Ninh

1.5. Vai trò của GV khi tổ chức seminar. Tìm được các chủ đề phù hợp nội dung của bài giảng, có nguồn tư liệu đầy đủ; cung cấp tài liệu hoặc hướng dẫn tìm tài liệu; giải đáp thắc mắc của SV trong khâu chuẩn bị; lắng nghe và bổ sung hoặc sửa chữa các chỗ thiếu sót của SV; tổng kết vấn đề.

2. Minh họa tổ chức seminar trong dạy học học phần “Phương pháp khám phá khoa học về môi trường xung quanh” (PPKPKHVMTXQ)

2.1. Lựa chọn nội dung seminar trong chương trình học phần. Trong chương trình đào tạo giáo viên mầm non, học phần PPKPKHVMTXQ là một học phần chuyên ngành. Khi dạy học phần này, GV có thể lựa chọn, đưa ra một số nội dung để tổ chức seminar như: nội dung KPKHVMTXQ ở trường mầm non; phương pháp hướng dẫn trẻ KPKHVMTXQ; các hình thức tổ chức cho trẻ KPKHVMTXQ...

2.2. Các bước tổ chức seminar trong dạy học học phần

2.2.1. Chuẩn bị. Một trong những yếu tố để tổ chức hiệu quả hình thức seminar trong dạy học là cần có sự chuẩn bị chu đáo của cả người dạy và người học. Cụ thể:

a) Về phía GV: Để có thể tổ chức seminar GV phải tìm hiểu, nắm được các ưu điểm và hạn chế của hình thức seminar. Lập kế hoạch cụ thể các hoạt động của từng buổi seminar...

Trong buổi học đầu tiên GV nên thực hiện một số công việc sau: nêu mục tiêu học phần; hình thức học tập học phần: trong đó nhấn mạnh việc sử dụng hình thức seminar và lấy điểm seminar là một phần của điểm bộ phận của học phần; cách thức làm việc: học trên lớp kết hợp với tự học, trong đó thời gian tự học ít nhất phải gấp đôi thời gian học tập trên lớp, SV phải tích cực, chủ động tự học.

Nắm chắc và hướng dẫn SV quy trình làm một báo cáo seminar như sau: 1) Thảo luận nhóm để đề ra kế hoạch thực hiện, tìm hiểu đề tài, phân công nhiệm vụ cho các thành viên; 2) Các thành viên trong nhóm tự nghiên cứu tài liệu xoay quanh đề tài, ghi lại những nội dung chính, những vướng mắc cần giải đáp; 3) Họp nhóm thảo luận để hiểu rõ nội dung thuyết trình, thống nhất nội dung và hình thức của bài báo cáo. Lập dàn ý sơ bộ cho toàn bộ đề tài. Phân công các thành viên thiết kế bài báo cáo, chuẩn bị thuyết trình, chuẩn bị câu hỏi thảo luận...; 4) Họp nhóm thuyết trình thử trước nhóm, nhận xét và chỉnh sửa cho hoàn chỉnh. Yêu cầu SV ghi biên bản các buổi họp nhóm và nộp lại cho GV vào buổi seminar; SV cũng cần chuẩn bị phương án dự phòng, trong trường hợp có vấn đề về máy tính, máy chiếu... thì vẫn tiến hành seminar theo kế hoạch.

Các bước của buổi seminar như sau:

- Giới thiệu tên và thời gian tổ chức các đề tài seminar trong học phần:

STT	Tên đề tài	Thời gian báo cáo
1	Lựa chọn nội dung cho trẻ tìm hiểu, KPKHVMTXQ ở độ tuổi 24 - 36 tháng, 3 - 4 tuổi, 4 - 5 tuổi và 5 - 6 tuổi.	Tuần 2
2	Xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại trong tổ chức hoạt động KPKHVMTXQ.	Tuần 4
3	Sử dụng trò chơi học tập trong tổ chức hoạt động KPKHVMTXQ.	Tuần 5
4	Điều kiện và phương tiện cho trẻ KPKHVMTXQ	Tuần 7
5	Quy trình tổ chức hoạt động khám phá, trải nghiệm một đối tượng trong môi trường xung quanh.	Tuần 9
6	Tổ chức hoạt động KPKHVMTXQ phù hợp với từng đối tượng trẻ.	Tuần 13

- Chia nhóm: Để tạo điều kiện cho SV có nhiều thời gian chuẩn bị GV yêu cầu chia lớp thành các nhóm theo số thời gian, số nhóm báo cáo trong các buổi seminar. Lưu ý thành viên các nhóm là SV của lớp tự thỏa thuận hợp tác với nhau nhưng năng lực học tập, số lượng thành viên các nhóm không quá chênh lệch, bầu ra một nhóm trưởng điều hành hoạt động của nhóm.

- Tổ chức thử tự báo cáo đề tài bằng cách bốc thăm (tiến hành vào buổi học trước).

- Yêu cầu các nhóm chuẩn bị bài báo cáo bằng phần mềm Microsoft Powerpoint, font chữ Times New Roman cỡ chữ 20-24, không sử dụng hình ảnh không phù hợp để trang trí slide, trên 1 slide không quá 10 dòng, một báo cáo không quá 10 slide trong đó trình bày các thông tin chung như: tên đề tài, tên các thành viên trong nhóm; tên các tài liệu tham khảo...

- Quy định thời gian thuyết trình: 5-10 phút

- Nêu cách cho điểm seminar:

+ Đối với nhóm thuyết trình: mỗi bài thuyết trình sẽ được chấm điểm bởi GV và các nhóm còn lại theo thang điểm sau:

Tiêu chí	Yêu cầu	Điểm đạt
Về hình thức trình bày	Bố cục rõ ràng, mạch lạc, hợp lí	1,0
	Đúng quy định	1,0
	Đẹp, hấp dẫn	0,5
Về người báo cáo	Tác phong thoải mái, tự tin, nghiêm túc	0,5
	Giọng nói rõ ràng, dễ nghe, trình bày dễ hiểu	0,5
	Đúng thời gian quy định	0,5
Về nội dung báo cáo	Đúng, đủ nội dung bài học	1,0
	Phong phú, có liên hệ thực tế hay bài tập áp dụng	1,0
	Người nghe dễ hiểu	1,0

Tổng điểm cho phần trình bày: 7,0 điểm

+ Đối với các nhóm trả lời câu hỏi trao đổi, thảo luận và cũng được GV và các nhóm đánh giá theo yêu cầu sau:

Yêu cầu	Điểm đạt
Trả lời câu hỏi phản biện (của GV hay nhóm khác) rõ ràng, dễ hiểu, phù hợp với yêu cầu câu hỏi	0,75
Câu trả lời có sự sáng tạo, mở rộng vấn đề trao đổi, có sự liên hệ với thực tiễn	0,75

Tổng điểm cho phần trả lời câu hỏi: 1,5 điểm

+ Đối với các nhóm không thuyết trình phải chuẩn bị câu hỏi để trao đổi, thảo luận và cũng được GV và các nhóm đánh giá theo yêu cầu sau:

Yêu cầu	Điểm đạt
Phù hợp với đề tài thuyết trình	0,75
Có sự sáng tạo, phát hiện điểm mới của đề tài, có giá trị thực tiễn	0,75

Đánh giá: Lấy trung bình cộng điểm các nhóm, cộng với điểm của GV sau đó chia đôi, được điểm seminar của từng nhóm.

Trước mỗi buổi học seminar, GV cần cung cấp hệ thống câu hỏi định hướng để SV chuẩn bị (thường đưa vào buổi học trước). Câu hỏi góp phần quyết định thành công của seminar, kích thích SV đi tìm câu trả lời.

b) Về phía SV: - Yêu cầu hợp tác với GV và các thành viên trong nhóm, chịu trách nhiệm về nhiệm vụ được giao, hoàn thành nhiệm vụ GV và nhóm trưởng giao; - Tích cực, chủ động, sáng tạo trong quá trình chuẩn bị, báo cáo và thảo luận về các đề tài; - Các SV và các nhóm có thể đưa ra các hướng khai thác đề tài riêng của mình, đưa ra quan điểm cá nhân trên cơ sở khoa học, tiếp thu ý kiến đóng góp của GV và các bạn; - Có sự nhận xét, đánh giá công bằng, khách quan đối với các thành viên trong nhóm và các nhóm khác.

2.2.2. Soạn giáo án

Để lên lớp một buổi seminar GV cần có sự chuẩn bị về giáo án. Khác với cấu trúc của các giáo án lí thuyết và thực hành thông thường, giáo án một buổi học seminar vừa phải thể hiện rõ quy trình thực hiện vừa thể hiện các kiến thức, kĩ năng cơ bản cần cung cấp cho SV trong buổi seminar. Đặc biệt thể hiện tính chất "mở" của các nội dung trong từng hoạt động của buổi seminar. Xin giới thiệu một giáo án seminar chúng tôi đã soạn khi dạy học học phần PPKKHMVTXQ

Đề tài: *Xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại trong tổ chức hoạt động KPKHMVTXQ.*

Thời gian: 2 tiết

I. Mục tiêu

1. Kiến thức: SV hiểu về phương pháp đàm thoại, mục đích ý nghĩa và vai trò của hệ thống câu hỏi trong tổ chức hoạt động KPMVTXQ; nắm được yêu cầu đối với hệ thống câu hỏi, cơ sở để xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại phù hợp với từng đối tượng trẻ khi tổ chức hoạt động KPKHMVTXQ.

2. Kĩ năng: SV có kĩ năng làm việc theo nhóm, kĩ năng phân tích, kĩ năng khái quát hóa, kĩ năng thuyết trình, kĩ năng thảo luận...

3. Thái độ: SV có ý thức trong chuẩn bị báo cáo seminar; tích cực thảo luận; có ý thức vận dụng các kiến thức vào quá trình xây dựng hệ thống câu hỏi phù hợp với từng đề tài khám phá môi trường xung quanh và từng đối tượng trẻ.

II. Chuẩn bị

1. GV: Phân công các nhóm chuẩn bị báo cáo (đã triển khai ở buổi học đầu tiên); Cho SV gấp thăm trình tự trình bày báo cáo (ở buổi học trước); giới thiệu giáo trình chính và tài liệu tham khảo cho SV:

+ Giáo trình chính: [1]. Trần Hồng Minh - *Phương pháp cho trẻ mầm non KPKHMVTXQ* (TLHT một số học phần đào tạo giáo viên trình độ cao đẳng ngành GDMN) - NXB Giáo dục Việt Nam - 2012.

+ Tài liệu tham khảo: [2]. *Chương trình giáo dục mầm non* - Bộ GD-ĐT - NXB Giáo dục Việt Nam - 2009; [3]. Lê Thu Hương - Trần Thị Ngọc Trâm - Lê Thị Ánh Tuyết (chủ biên) - *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non Nhà trẻ (3 đến 36 tháng), Mẫu giáo bé - nhỡ - lớn* - NXB Giáo dục Việt Nam - 2009.

+ Nêu câu hỏi định hướng cho SV chuẩn bị (tiến hành ở buổi học trước): Em hiểu thế nào về đàm thoại? Tại sao câu hỏi đàm thoại lại đóng vai trò quan trọng trong quá trình tổ chức hoạt động KPKHMVTXQ? Những căn cứ để xây dựng hệ thống câu hỏi phù hợp với đối tượng? Các yêu cầu đối với hệ thống câu hỏi trong tổ chức hoạt động KPKHMVTXQ? Nêu các loại câu hỏi phù hợp với từng đối tượng trẻ? Xây dựng một hệ thống câu hỏi đàm thoại về đề tài "Tìm hiểu, khám phá quả dưa hấu" cho trẻ ở các độ tuổi 24-36 tháng, 3-4 tuổi, 4-5 tuổi, 5-6 tuổi. Nêu những khó khăn khi xây dựng hệ thống câu hỏi?

+ Giải thích, trả lời những thắc mắc của SV trong quá trình chuẩn bị bài báo cáo.

2. SV: Nghiên cứu trước nội dung bài học, thảo luận nhóm để trả lời các câu hỏi định hướng của GV; Các nhóm thuyết trình chuẩn bị bài báo cáo; chuẩn bị câu hỏi thảo luận (những vấn đề còn thắc mắc); kê bản hình chữ U

III. Phương pháp: Tổ chức seminar báo cáo, thuyết trình, thảo luận

IV. Thiết kế hoạt động

HOẠT ĐỘNG CỦA GV	HOẠT ĐỘNG CỦA SV
<p>Hoạt động 1: Khởi động (15 phút).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kiểm tra tình hình chuẩn bị của SV (máy tính, bài trình chiếu, người báo cáo...) - Nêu đề tài seminar "Xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại trong tổ chức hoạt động KPKHVMTXQ" - Nêu mục tiêu của buổi seminar - Nhắc lại các định hướng cho SV trong buổi seminar - Công bố tiến trình seminar, danh sách và thứ tự những nhóm sẽ lần lượt báo cáo (đã được thông báo ở buổi học trước). 	<ul style="list-style-type: none"> - Đại diện từng nhóm SV báo cáo sự chuẩn bị của nhóm mình
<p>Hoạt động 2: Thuyết trình và thảo luận</p> <p>1. Thuyết trình (35 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tổ chức cho các nhóm lên báo cáo theo trình tự, nhắc SV ghi chép và chuẩn bị câu hỏi thảo luận. - Theo dõi SV báo cáo và chuẩn bị câu hỏi phản biện. <p>2. Thảo luận (30 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tổ chức cho SV thảo luận - Nêu những câu hỏi bổ sung, phát hiện những vấn đề cần tranh luận và làm trọng tài khi cần. <p>Trong đó tập trung vào hai vấn đề: (1) Cơ sở để xây dựng hệ thống câu hỏi; (2) Các loại câu hỏi phù hợp với từng đối tượng trẻ.</p> <p>3. Đánh giá (5 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> - GV đánh giá (cho điểm) vào phiếu phần thuyết trình và thảo luận của từng nhóm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Đại diện từng nhóm thuyết trình bài báo cáo. - Các SV khác nghe và ghi chép - SV tham gia thảo luận, tranh luận, đặt câu hỏi với nhóm báo cáo. - Đại diện nhóm báo cáo trả lời câu hỏi của các bạn. - Các nhóm đánh giá (cho điểm) phần thuyết trình và thảo luận của nhóm bạn.
<p>Hoạt động 3: Tổng kết và hướng dẫn tự học (15 phút).</p> <p>1. Tổng kết: Khái quát nội dung bài học, nhấn mạnh các nội dung trọng tâm. Nêu nhận xét các bài thuyết trình của các nhóm, nhận xét hoạt động của SV trong quá trình seminar.</p> <p>2. Hướng dẫn tự học</p> <p>Yêu cầu mỗi SV đọc lại [1] trang 225 -> 227, [3]; [4]; [5]; [6]</p> <ul style="list-style-type: none"> - Xây dựng hệ thống câu hỏi cho trẻ đàm thoại một đối tượng, chủ đề, đề tài, độ tuổi; tự chọn; nộp bài viết cho GV và gửi qua địa chỉ email của lớp sau khi buổi học 05 ngày. - Chuẩn bị seminar đề tài: "Sử dụng trò chơi học tập trong tổ chức hoạt động KPKHVMTXQ" (Đã có trong kế hoạch thông báo) - Giới thiệu giáo trình chính và tài liệu tham khảo - Nêu câu hỏi định hướng cho SV chuẩn bị cho buổi seminar sau - Phân công nhóm báo cáo (Các nhóm thay đổi người báo cáo) 	<ul style="list-style-type: none"> - SV nêu nhận xét về bài báo cáo vừa nghe. - SV ghi chép. - Các nhóm thảo luận và phân công nhiệm vụ cho các thành viên trong nhóm

những SV không chuẩn bị bài; có thưởng (điểm cộng) khi SV tích cực tham gia và có câu trả lời xác đáng, điểm trừ khi không chuẩn bị bài; nên kê bàn SV theo hình chữ U để GV có thể vừa theo dõi được phần thuyết trình, vừa bao quát lớp; SV tích cực, tập trung vào bài hơn.

Tổ chức hình thức dạy học seminar với các kĩ thuật dạy học tương ứng đã kích thích nhu cầu nhận thức, hứng thú, tìm tòi, sáng tạo của SV; giúp SV chủ động tiếp thu kiến thức, củng cố, mở rộng và đào sâu tri thức; hình thành niềm tin và cách làm việc khoa học cho SV; kiểm tra được trình độ tiếp thu, khả năng làm việc độc lập của SV; rèn luyện cho SV một

3. Một số bài học kinh nghiệm

- Lựa chọn nội dung báo cáo seminar: Chọn các nội dung gần gũi, thiết thực, vừa sức, dễ hiểu, SV dễ dàng tìm tài liệu tham khảo phục vụ cho việc chuẩn bị báo cáo seminar. Chia nhóm để đảm bảo công bằng, thuận lợi cho việc chuẩn bị, thiết kế bài báo cáo cũng như tạo điều kiện cho SV làm quen, giao lưu, hợp tác.

- Thảo luận ở nhóm: Mỗi nhóm có nhóm trưởng chịu trách nhiệm phân công nhiệm vụ cho từng thành viên, có trách nhiệm nhắc nhở, đôn đốc các bạn hoàn thành. Các nhóm phải có buổi họp nhóm để kiểm tra tiến độ thực hiện nhiệm vụ, trao đổi về nội dung bài học, bài tập áp dụng, hình thức bài báo cáo của nhóm, thuyết trình thử...

- Thuyết trình của các nhóm: Nên hướng dẫn SV cách thiết kế bài báo cáo bằng PowerPoint. Trước khi thuyết trình, yêu cầu các nhóm nộp bài báo cáo để GV có thể kiểm tra tính chính xác của nội dung báo cáo, kịp thời điều chỉnh khi cần. Mỗi nhóm được chỉ định thuyết trình cũng cần chuẩn bị phương án phụ, sẵn sàng báo cáo ngay cả khi có trục trặc như mất điện, máy chiếu bị hỏng...

- Tổ chức các hoạt động trong tiết học seminar: Kiểm tra sự chuẩn bị bài của SV, nhất là SV ở các nhóm không thuyết trình. Nghiêm khắc phê bình

số kĩ năng như giao tiếp và làm việc theo nhóm, trình bày trước tập thể, biết lắng nghe và nói cho người khác hiểu, đánh giá và tự đánh giá, biết nhận xét một bài báo cáo, biết cách thiết kế và trình bày bài báo cáo bằng "PowerPoint"; giúp SV có thói quen tốt như chuẩn bị bài, xem trước nội dung bài học, tích cực tham gia xây dựng bài, có trách nhiệm với bản thân và với các thành viên trong nhóm... Đó là các kĩ năng rất cần cho SV để đạt kết quả cao trong quá trình học tập tại trường cũng như sau này khi ra cuộc sống và thể hiện khả năng trong công việc. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2005). *Đổi mới phương pháp dạy học trong các trường đại học, cao đẳng*.
- [2] Bộ GD-ĐT (2009). *Chương trình giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Đặng Vũ Hoạt - Hà Thị Đức (2004). *Lí luận dạy học đại học*. NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [4] Trần Hồng Minh (2012). *Phương pháp cho trẻ mầm non phương pháp khám phá khoa học về môi trường xung quanh* (Tài liệu học tập một số học phần đào tạo giáo viên trình độ cao đẳng ngành Giáo dục mầm non). NXB Giáo dục Việt Nam.
- [5] Lê Thu Hương - Trần Thị Ngọc Trâm - Lê Thị Ánh Tuyết (chủ biên, 2009). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non Nhà trẻ (3 đến 36 tháng), Mẫu giáo bé - nhỡ - lớn*. NXB Giáo dục Việt Nam.